

РУМУНСЬКА ОКУПАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ у 1941–1944 роках (за новітніми румунськими джерелами)

Стаття присвячена аналізу періоду окупації румунськими військами українських територій, на основі невідомих дотепер в українській історіографії документів та матеріалів, опублікованих останнім часом в Румунії.

Ключові слова: *королівська Румунія, союзниця нацистської Німеччини, румунський профашистський диктатор І. Антонеску, встановлення румунського окупаційного режиму на українських територіях, Трансністрія, вирок Народного трибуналу Румунії.*

За радянські часи, насамперед з міркувань солідарності з «братерською Румунською комуністичною партією», не було прийнято багато і відкрито писати або обговорювати питання щодо участі Румунії, починаючи з ранку 22 червня 1941 р. і до 23 серпня 1944 р., у нападі проти СРСР, що у переважній частині стосувалося території України. Останнім часом видано чимало наукових праць не лише українських та російських, але й румунських дослідників стосовно воєнного періоду, опубліковані невідомі раніше документи, зокрема восьмитомні «Стенограми засідань Ради Міністрів Урядування Іона Антонечку», особистий журнал керівника румунської дипломатичної місії в Москві Г. Гафенка протягом червня 1940 — липня 1942 рр., а також виданий у 2006 р. у Яссах румуномовний збірник «Документи Антонеску у розслідуванні СМЕРШ. Москва 1941–1946», що відкриває нові можливості для висвітлення невідомих дотепер подій та фактів, пов'язаних з окупацією румунськими військами українських територій. Отже, автор, використовуючи нові джерела та невідомі дослідження румунських авторів, вносить, тим самим, власний внесок у висвітлення зазначеної вище проблематики.

Слід зазначити, що чітка антирадянська та, водночас, антиукраїнська складова агресивної політики румунського кондукетора І. Антонеску, який прийшов до влади внаслідок військового перевороту від 6 серпня 1940 р., почала себе проявляти в контексті конкретної підготовки профашистської Румунії протягом 1940–1941 рр. до агресії проти СРСР, що сьогодні легко

відслідковується за оприлюдненими документами. Ще за півроку до початку Великої вітчизняної війни Румунія стала ретельно готуватися до захоплення територій Північної Буковини та Бессарабії, про що свідчить планове внесення відповідних питань на розгляд засідань Ради міністрів Румунії від 18 та 26 листопада 1940 р., а також від 11 квітня 1941 р. Якщо на засіданні від 11 квітня диктатор І. Антонеску, особисто презентуючи тогочасні зовнішньополітичні пріоритети країни, зазначив, що «Румунія у жодній формі не втручається у конфлікті на Балканах», завуальовано даючи зрозуміти, що «наші погляди мають бути спрямовані на інший напрямок, а наші сили повинні готуватися до іншої долі»¹, маючи на увазі напад на Північну Буковину та Бессарабію, то на засіданнях Ради міністрів Румунії від 17 і 19 червня 1941 р. йшлося про конкретний план підготовки румунської сторони до нападу на українські території.

Впевненості у цьому надала особиста зустріч І. Антонеску з Гітлером та фон Ріббентропом, що відбулася 12 червня 1941 р. у Мюнхені. Тоді були обговорені не лише деталі співпраці збройних сил Німеччини та Румунії проти Радянського Союзу. Гітлер особисто повідомив І. Антонеску про його наміри атакувати СРСР саме 22 червня того року. Цікавим є той факт, що, надаючи наказ про напад на СРСР вранці того дня, І. Антонеску не повідомив Москву про свої дії, чим поставив у вкрай незручну ситуацію керівника румунської дипломатичної місії в Москві Г. Гафенка, який 24 червня 1941 р. був запрошений В. Молотовим для надання пояснень щодо військового нападу на СРСР. Г. Гафенку на власний ризик був вимушений заявити Наркомов В. Молотову про «розрив дипломатичних відносин» між Румунією та СРСР².

Такими ж нелогічними з точки зору взаємодії гілок влади в тодішній румунській державі виявилися і два документа, оприлюднені 22 червня від ім. І. Антонеску, не враховуючи той факт, що Румунію формально очолював король І. Михай. Це — наказ кондукетора, адресований військовим під назвою «Солдати, я вам наказую, переходьте Прут!» та заява від його імені до народу. В них румунський воєнний диктатор намагався спекулювати на почуттях тієї частини населення країни, яка була під впливом тривалої шовіністичної, антирадянської пропаганди, нав'язуючи їй ідею, що війна Румунії проти СРСР носила справедливий характер і мала за мету звільнення «окупованих» ним 28 червня 1940 р. «споконвічних румунських територій — Бессарабію, Північну Буковину та Герцаївський край». Так, о 10-й годині ввечері 22 червня 1941 р., у своєму виступі по румунському радіо Михай Антонеску [однофамілець І. Антонеску, його перший заступник та виконуючий обов'язки голови Ради міністрів Румунії протягом перших місяців війни у зв'язку з участю диктатора у військових операціях проти СРСР. — *Авт.*], зокрема зазначив, що розпочата війна проти Радянського Союзу не була

агресією з боку Румунії, а справжньою «боротьбою за життя румунського народу», а перемога мала би бути високим «актом історичної справедливості»³.

Привертає увагу те, що таку ж позицію поділяють і чимало сучасних румунських дослідників. Прикладом може послужити твердження К. Сандаке — автора виданої у 2007 р. в Бухаресті книги «Європа диктатур та передумови румунсько-радянської війни», який відверто пише: «Румунія, фактично, вела власну війну — збройний конфлікт, який був виправданий безперечними історичними правами на Бессарабію, Північну Буковину та Герцаївський край»⁴. Відповідні військові дії Румунії увійшли в історію Другої світової війни як «Операція Мюнхен»⁵. В ході її реалізації постраждало мирне населення регіону. Так, лише протягом кількох днів липня 1941 р. у м. Чернівці та чотирьох населених пунктах Чернівецької області було розстріляно понад три тисячі мирних громадян.

Проте нав'язаний сучасній громадській думці міф, що І. Антонеску вступив у війну лише задля «звільнення та повернення Румунії Бессарабії та Північної Буковини», розбивається аргументами тих же румунських дослідників. Так, визнаний фахівець з питань участі Румунії у Першій та Другій світових війнах К. Кіріцеску (1876–1965 рр.) у своїй книзі «Румунія у Другій світовій війні», завершеної у 1956 р., тобто за короткий час після закінчення найбільшого у світі воєнного протистояння, писав, що в рамках обміну листами між Гітлером та І. Антонеску від 18 червня 1941 р., румунський диктатор «запевнив фюрера у тому, що сам до кінця піде у запланованих діях на Сході, додаючи, що не виставляє жодних передумов щодо військового співробітництва на території, яка стане театром військових операцій»⁶. Тобто категоричного обумовлення, що військові дії румунських військ припиняться з їх виходом до Дністра, не було. Цього не сталося і після того, як 3-я румунська армія під командуванням генерала П. Думітреску, протягом 22 червня — 8 липня 1941 р. окупувала всю територію нинішньої Чернівецької області, 9 липня отримуючи наказ перетнути Дністер.

Українські території на півдні Бессарабії були атаковані 4-ою румунською армією та 10-ою дивізією 2-ої румунської армії, яких підтримували дивізія прикордонників та 7-а кавалерійська бригада. На відміну від прискореного наступу румунських військ на території Чернівецької області, обумовленого швидким просуванням на схід німецьких військ влітку 1941 р. у напрямку Києва, бої за Південну Бессарабію затягнулися до 21 липня, що свідчить про організований супротив окупантам. Особливо виділилася Дунайська флотилія, яка тривалий час не давала румунам окупувати Кілійське гирло Дельти Дунаю. Втрати румунів у боях за Північну Буковину та Бессарабію склали 1 268 офіцерів, 568 субофіцерів та 29 741 солдат⁷.

Відразу після встановлення румунського окупаційного режиму на зазначених вище українських територіях розпочався активний процес їх румунізації. Однією з її складових стало впровадження політики, спрямованої на примусову етнічну чистку від євреїв, циган та слов'ян, серед яких особливе увага надавалася українцям як найближчим та найчисельнішим сусідам румунів на сході та півночі. Так, М. Антонеску під час засідання Ради міністрів Румунії від 8 липня 1941 р. офіційно заявив, що він виступає «... за насильне виселення українського елемента, який не має що тут шукати... Мені байдуже, чи ввійдемо ми в історію як варвари... В історії не було більш вдалого, широкого та вільного моменту для повної етнічної свободи... та для очищення нашого роду... Якщо потрібно, стріляйте з кулеметів»⁸.

Тобто, нове профашистське керівництво Румунії повністю поділяло расову концепцію Гітлера. Так, той же М. Антонеску, вже як посланець румунського кондуктора під час особистої зустрічі з фюрером, що відбулася 27 листопада 1941 р., відверто зазначив: «Чисельна та примітивна слов'янська раса представляє для Європи не політичну або духовну проблему, а складну біологічну проблему для європейської народжуваності. Цій проблемі треба знайти радикальні та серйозні рішення. Стосовно слов'ян потрібно зайняти непохитну позицію, а тому будь-який поділ, будь-яка нейтралізація чи захоплення слов'янської території є законними актами»⁹. Такого негативного підходу до слов'янських народів в цілому та українців зокрема дотримувався і сам румунський диктатор. Забігаючи наперед зазначимо, що у «Меморандумі, відредагованого паном Професором Міхаєм Антонеску, як Міністра закордонних справ, та надісланого паном Маршалом Антонеску до Генерального штабу Фюрера Адольфа Гітлера 11 лютого 1942 року» були включені наступні два пункти:

«II. — Російська та більшовицька загроза є настільки великою, особливо через її біологічний тиск, що румунський народ, який віками страждав із-за слов'ян, хотів би до останньої жертви допомагати знищенню більшовизму.

III. — ...Румунський народ у боротьбі на сході виконує анонімну та колективну місію щодо повалення слов'янства, що є великою місією німецького народу»¹⁰.

У цьому контексті не можна не погодитися із думкою Е. Мезінческу — відомого румунського дипломата та публіциста — про те, що «таким чином, під тиранським керівництвом Іона Антонеску, Румунія, румунський народ були залучені до місії «біологічного» вирішення, точніше — винищення! слов'янства...»¹¹.

Повертаючись до подій літа 1941 р. слід особливо акцентувати увагу на тому, що румунські війська не зупинилися на Дністрі, а зі сходу почали окупувати територію, що простягалася до Південного Бугу і далі до Дніпра.

На основі опосередкованої пропозиції Гітлера, висловленої ним у листі на адресу І. Антонеску від 27 липня 1941 р., останній фактично самостійно прийняв рішення щодо участі у подальших військових діях на території України¹². Починаючи з липня 1941 р., 3-я румунська армія, разом з 11-ою німецько-румунською армією, спрямувала свій наступ на схід і за короткий час досягли Південного Бугу, а 4-а румунська армія самостійно вела бої за Одесу, героїчна оборона якої тривала з 14 серпня до 16 жовтня 1941 р. Румунський автор Е. Мезінческу справедливо пише, що ніхто на пряму не просив кондуктора продовжувати військові дії на території України, які знаходилися на схід від Дністра. Це було самостійне рішення І. Антонеску, за яку румуни дорого поплатилися: лише у військових операціях за Одесу румунська сторона втратила 17 729 вбитих солдат та офіцерів, 63 345 — поранених та 11 471 — який безслідно пропав¹³.

Усьому світу добре відомі жорсткі репресивні заходи, що були застосовані румунською окупаційною армією на виконання особистого наказу І. Антонеску всього через п'ять днів після захоплення Одеси: за кожного румунського або німецького офіцера, який загинув під час вибуху румунсько-німецької комендатури у місті 22 жовтня 1941 р., було страчено по 200 одеських мешканців, а за кожного солдата — по 100 осіб. Унаслідок цієї операції було розстріляно, повішено або спалено живими від 30 до 72 тис. чол., жінок, у тому числі старих людей та дітей. До кінця березня 1942 р. у результаті знищення й відправки в табори смерті населення Одеси зменшилося на 400 тис. осіб¹⁴.

Не менш жорсткою виявилася й румунська окупація протягом 1941–1944 рр. регіонально-історичної провінції Трансністрія [Задністров'я. — *Авт.*] — ця назва на той час була надана румунами українським землям межиріччя Дністра і Південного Бугу, а також території нинішнього Придністровського регіону Республіки Молдова. Ці землі були тимчасово підпорядковані Румунії як компенсація за її згоду на подальшу участь власної армії у військових діях проти Радянського Союзу за Дністром. Згідно з румунсько-німецькими «Домовленостями щодо безпеки, врядування та економічної експлуатації території між Дністром та Бугом (Трансністрія) та Бугом і Дніпром (Бузько-Дніпровський регіон)», підписаними у формі угоди 30 серпня 1941 р. у м. Бендери, за результатами переговорів між німецьким генералом Хауффе та румунським бригадним генералом Тетенару, територію Трансністрії не було включено до складу Румунії, як це сталося з землями Бессарабії і Північної Буковини. Фюрер дозволив І. Антонеску створити лише адміністративно підпорядковану Румунії провінцію Трансністрія. Оприлюднені невідомі раніше документи про діяльність І. Антонеску переконливо доводять, що він особисто та керований ним злочинний уряд задовго до початку Великої вітчизняної війни чітко сформулював

власні агресивні плани щодо українських земель Дністровсько-Бузького межиріччя. Так, у Пам'ятній записці кондукетора до фюрера від 23 квітня 1941 р., за словами згаданого вище М. Антонеску, «ми уточнили права румунів щодо населення Трансністрії»¹⁵, що яскраво розкриває окупаційну сутність політики Румунії того часу щодо українських територій. Проблематика українських земель Дністровсько-Бузького межиріччя особливо активно стала розглядатися на засіданнях Ради міністрів Румунії із підходами румунських окупаційних військ до Дністра у серпні 1941 р. Зокрема, відповідні доповіді були заслухані на засіданнях від 7, 20 та 26 серпня того року, а 5 вересня сам І. Антонеску зазначив таке: «Фюрер, у листі, що надіслав мені, просив, чи я зможу взяти на себе військову охорону території півдня України, охоплену між Дністром та Дніпром... Природно, що я не міг відмовити у цьому проханні. Проте, погодився лише на половину. Я сказав: беру на себе військову охорону всього регіону між Дністром та Дніпром, але врядування та організацію економічного життя беру на себе лише у частині, яка простирається між Бугом і Дністром, тобто у Трансністрії...»¹⁶.

Внаслідок узгоджених дій між румунським та німецьким командуванням 3-я румунська армія розпочала окупацію української території між Дністром і Південним Бугом вже 17 липня 1941 р., 11-а румунсько-німецька армія — 18, а 4-а румунська армія — у перших числах серпня. Після жорстоких боїв на відомій оборонній «лінії Сталіна» у Вінницькій області румунські окупанти 19–21 серпня 1941 року перейшли Буг, прямуючи до Дніпра. У цьому контексті не можна не погодитися з думкою згаданого вище румунського дослідника К. Кіріцеску про те, що «перетинаючи Дністер, а потім Буг, а з часом і Дніпро, звершувалася виправдана війна за повернення Бессарабії і починалася агресивна війна: ми приєднувалися до ідеологічної війни та за «життєвий простір», що лягало в основу німецьких дій»¹⁷. Тоді не лише Бі-Бі-Сі з Лондону, але й румунська преса справедливо ставило питання «Чого шукати за Дністром?», що, по суті, відображало негативне ставлення переважної частини населення Румунії до окупаційних дій воєнного диктатора І. Антонеску.

Виконуючи прямі вказівки кондукетора, губернатор Трансністрії Г. Алексану за короткий час організував врядування провінцією як на центральному, так і на місцевому рівнях. Так, не без його участі 4 вересня 1941 р. при Раді міністрів Румунії було створено Військово-цивільний кабінет для адміністрації Бессарабії, Буковини і Трансністрії на чолі з генеральним секретарем Ради міністрів Румунії О. Вледеску — другом М. Антонеску та близьким соратником І. Антонеску¹⁸. Так, у Трансністрії, під керівництвом військового коменданта, генерала Н. Мачіча, були розміщені та діяли протягом всього періоду окупації три румунські дивізії, а саме: на півночі, з

центром у м. Тульчин Вінницької області — I дивізія під командуванням полковника А. Насти; у центрі регіону, у м. Балта — III дивізія під командуванням полковника Д. Поліхрона, а на півдні, з центром у м. Березівка — II дивізія під командуванням генерала П. Вледеску. Місто Одеса мало окремого коменданта — на початку румунської окупації ним був генерал Н. Глогожану, а після його загибелі — Н. Гінерару¹⁹.

Відомо, що румунські окупаційні війська у Трансністрії займалися масовими розстрілами не лише військовополонених, але й інтернованих в спеціальних концтаборах євреїв та циган. У звинуваченнях Народного трибуналу Румунії від 17 травня 1946 р. зазначається, що лише у Трансністрії було знищено 270 тис. євреїв²⁰. Водночас, за даними румунського автора Е. Мезінческу, за період румунської окупації у Трансністрії було розстріляно 327 100 євреїв, а до насильницької смерті доведено не менше 50 500 циган²¹.

Паралельно відбувалося й системне грабування регіону. Цьому сприяла добре організована комплексна репресивна система військової присутності румунських властей у Трансністрії. Так, у протоколі допиту А. Алексяну, який проводився органами СМЕРШ 4 квітня 1945 р. у Москві, з цього питання зафіксовано наступне визнання самого колишнього губернатора: «Для підтримки внутрішнього порядку у Трансністрії, боротьби з партизанами та охорони узбережжя Чорного моря були задіяні чотири румунські дивізії, які підпорядкувалися вищому командуванню румунської армії. В Одесі та Тирасполі знаходилися військові трибунали, які засуджували і населення Трансністрії. Всі засудження, у тому числі і смертні вироки проходили через мене, а потім вони передавалися до Антонеску для підтвердження... У кожному повіті існували жандармські загони з 250–300 осіб. Їх обов'язком була підтримка правопорядку у повітах. Командири жандармських підрозділів були, водночас, і суддями. Всього діяли 13 таких трибуналів»²², тобто, скільки було тимчасових румунських повітів у Трансністрії.

28 серпня 1941 румуни досягли Дніпра в районі Нікополя, що відкривало їм, разом з німецькими арміями 11 армії прямий шлях до Криму через Перекопський перешийок. Показовим уявляється те, що навіть німці-колоністи, які проживали в околицях Маріуполя, звідки в середині жовтня 1941 р. 3-я румунська окупаційна армія завершила до Криму, відверто недружно зустріли, здавалося би, союзників, що було симптоматичним фактом²³.

29 грудня 1941 р. фюрер надіслав румунському кондукетору ще одного листа, в якому на цей раз просив подальшу участь румунських збройних сил у військових операціях на території України, і протягом 1942 р. знову за згодою І. Антонеску, румунські військові частини у складі 11-ої німецької армії воювали на півдні України і в Криму, внаслідок чого 4 липня 1942 р.

було окуповано м. Севастополь. Водночас, 3-я та 4-а румунські армії, до складу яких входили 10 армійських корпусів, 33 дивізії та інші сухопутні, морські та повітряні частини, включені до складу Групи німецьких армій «В», влітку 1942 р. продовжували просуватися на схід центральною частиною України, досягнувши восени того ж року Сталінграду.

Для того, щоб хоча б якось виправдати перед власним народом свою окупаційну політику на південноукраїнській території та у Криму, де румунські війська панували та грабували місцеве населення до 1944 р., румунською пропагандою того часу була видумана нова концепція — «хрестовий похід проти комунізму», яка, по суті, виявилася лише дешевою ідеологічною ширмою для прикриття загарбницьких дій на тимчасово окупованих українських теренах.

Про масштабність участі румунських окупаційних військ у бойових діях на території України свідчать статистичні данні щодо нагородження їх учасників медаллю «Хрестовий похід проти комунізму», заснована указом короля Румунії Міхая I № 1 014 від 1 квітня 1942 р. Так, відповідну бронзову нагороду отримали 74 тис. румунських солдат і офіцерів за участь у бойових діях на території Північної Буковини, 46 тис. — Одеси, 40 тис. — у Криму і 12 тис. — на теренах Донецької області. Срібну ж медаль отримали 21 тис. учасників боїв на території Бессарабії, 141 тис. — за форсування Дністра, 395 тис. — за окупацію Одеси, 57 тис. — за переправу через Південний Буг, 57 тис. — за Дніпро, 67 тис. — за бої на Азовському морі, 53 тис. — за бої у Криму і 44 тис. — у Донецькій області²⁴.

Зворотній, відступальний шлях румунських, як і німецьких окупаційних військ через той же Крим, Центральну та Південну Україну у 1943–1944 рр. був ще складнішим: до величезних втрат додався і деморалізований дух вояки-окупанта, який давно зрозумів, що не захищає ані інтереси своєї батьківщини, ані власну родину, як це наполегливо нав'язувала йому воєнна пропаганда на початковому етапі війни.

Для Румунії вона завершилася трагічно — загальні втрати за період з 22 червня до 19 серпня 1944 р., у тому числі під час боїв на території України, склали 201 267 осіб, з яких 62 871 загиблих та 138 396, які без вісті пропали²⁵. Сам І. Антонеску та його найближчі соратники — М. Антонеску, Г. Алексяну та П. Васіліу, на виконання вироку Народного трибуналу Румунії, як злочинці Другої світової війни, були засуджені до смертної кари та розстріляні 1 червня 1946 р.

¹ Stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri Guvernarea Ion Antonescu. Vol. III (aprilie–iunie 1941). — București: Arhivele Naționale ale României, 1999. — P. IX.

- ² Gafencu Grigore. Jurnal. Iunie 1940 — iulie 1942. — București, 1994. — P. 150–153.
- ³ Dușu A.D., Retegan M. Ostași vă ordon: treceți Prutul! — București, 1941. — P. 36.
- ⁴ Sandache C. Europa dictaturilor și originile războiului româno-sovietic. — București, 2007. — P. 336.
- ⁵ http://ro.wikipedia.org/wiki/România_în_al_Doilea_Război_Mondial.
- ⁶ Kirițescu Constantin I. România în al doilea război mondial. Vol. I. — București, 1996. — P. 242.
- ⁷ Ibid. — P. 268.
- ⁸ Stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri Guvernarea Ion Antonescu. Vol. IV (iulie-septembrie 1941). — București, 2000. — P. 57–58.
- ⁹ Цит. за: *Mezincescu E.* Mareșalul Antonescu și catastrofa României. — București, 1993. — P. 11.
- ¹⁰ Ibidem.
- ¹¹ Ibidem.
- ¹² http://ro.wikipedia.org/wiki/România_în_al_Doilea_Război_Mondial.
- ¹³ *Mezincescu E.* Op. cit. — P. 178.
- ¹⁴ Ibid. — P. 119.
- ¹⁵ Rotaru J., Burcin O., Zodian V., Moise L. Mareșalul Antonescu la Odesa. — București, 1999. — P. 327.
- ¹⁶ Stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri Guvernarea Ion Antonescu. Vol. IV (iulie-septembrie 1941). — București, 2000. — P. 569.
- ¹⁷ Kirițescu Constantin I. România în al doilea război mondial. Vol. I. — P. 284.
- ¹⁸ Petrencu A. România și Basarabia în anii celui de-al doilea război mondial. — Chișinău, 1999. — P. 84.
- ¹⁹ Kirițescu Constantin I. România în al doilea război mondial. Vol. II. — București, 1996. — P. 54.
- ²⁰ Dan I. Procesul Mareșalului Ion Antonescu. — București, 2005. — P. 415.
- ²¹ *Mezincescu E.* Op. cit. — P. 113.
- ²² Lotul Antonescu în ancheta SMERȘ, Moscova, 1941-1946. Documente din arhiva FSB. Traducere din limba rusă de Radu Părpăuță. — Iași, 2006. — P. 141.
- ²³ Kirițescu Constantin I. România în al doilea război mondial. Vol. I. — P. 287, 294.
- ²⁴ Stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri Guvernarea Ion Antonescu. Vol. IV (iulie-septembrie 1941). — P. 235–236.
- ²⁵ Kirițescu Constantin I. România în al doilea război mondial. Vol. II. — P. 228.

Статья посвящена анализу периода оккупации румынскими войсками украинских территорий на основе неизвестных до сих пор в украинской историографии документов и материалов, опубликованных в последнее время в Румынии.

Ключевые слова: королевская Румыния, союзница нацистской Германии, румынский профашистский диктатор И. Антонеску, установление румынского оккупационного режима на украинских территориях, Транснистрия, приговор Народного трибунала Румынии.

The article is devoted to the question of occupation of Ukrainian territories by Romanian troops on the ground of unknown in Ukrainian historiography documents and recently published in Romania articles.

Key words: Royal Romania, an ally of Nazi Germany, the Romanian dictator Ion Antonescu pro-fascist, the establishment of the Romanian occupation regime on the Ukrainian territory, Transnistria, the verdict of the People's Tribunal, Romania.